

21.10.2010

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Vaasan päätoimipaikka
PL 200
65101 Vaasa
kirjaamo.lansi@avi.fi

Dnro LSSAVI/110/04.08/2010

Asia

Vapo Oy:n Pahkanevan turvetuotantoalueen ympäristölupahakemus ja toiminnan aloittaminen, Virrat

Yhdistyksen mielestä Vapo Oy:n ympäristölupahakemus sekä pyyntö toiminnan aloittamisesta tulee hylätä. Alla selvitetään perusteluita sekä esitetään muita huomioita hakemuksesta.

1. Alueen luontoarvot

Pahkaneva on pääosin luonnontilainen suo, jolla elää erittäin monipuolinen linnusto sekä alueellisesti uhanalainen perhonen, luumittari. Tiedot perustuvat Metsähallituksen laatimaan Pirkanmaan suoluonnon tila -selvitykseen, joka on tehty Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavaa varten. Onkin yllättävää että hakemuksen loppupuolella arvioitaessa toiminnan vaikutuksia luontoon ja ympäristöön (s. 19), jo todetut luontoarvot mitätöidään: ”Pahkanevalla ei ole suurta linnustollista merkitystä”. Miten samassa hakemuksessa voi olla näin ristiriitaisia väitteitä?

Hakemuksen sivulla 19-20 väitetään että ”alueelle kaivettavat ojat ja altaat lisäävät vesilintujen pesimismahdollisuuksia”. Alueen alkuperäislinnusto koostuu suolajeista, kuten valkoviklo, kapustarinta ja riekko, joten ensisijaisesti tulisi ajatella näiden lajien selviytymistä turvesuolla. Esimerkiksi riekko-poikueille ovat alueelle kaivettavat kuivatusojat kohtalokkaita; poikaset eivät pääse ojista ylös vaan hukkuvat. Pahkanevalla on jo vesilinnustolle soveltuva Pahkalammi ja lähialueilta löytyy vesistöjä, joten Vapo Oy:n ei tarvitse niitä luonnontilaiselle suolle järjestää.

Vapo Oy väheksyy turpeennoston vaikutuksia luontoon ja ympäristöön, vaikka vaikutukset ovat kiistattomia. On selvää, että turpeennosto vaikuttaa voimakkaasti myös laajemmalle alueelle kuin juuri hankealueelle. Pahkanevalla sijaitsevat luonnonsuojelullisesti arvokkaat Pahkalahde ja Pahkalammi kärsisivät turpeenottoalueen kuivattamisesta. Koko suon vesitalous muuttuisi turpeennoston vaikutuksesta.

Luontoselvityksessä mainitaan että ”paikoin mättäillä kasvaa myös harvakseltaan kituliaita mäntyjä, myös kuivia keloja tai kelontynkiä näkyy” sekä ”..paikoin on melko runsaastikin kuivuneita keloja.” Etelä-Suomen soilla kelomännyt ovat harvinaisia ja ne kertovat Pahkanevan pitkäaikaisesta koskemattomuudesta ja luonnontilaisuudesta.

Suolla on metsälain suojaamia puustoisia, suon monimuotoisuutta lisääviä metsäsaarekkeita, joiden ekologiaan turvetuotantoalue vaikuttaisi huomattavasti. Hirvieläimet käyttävät saarekkeita kulkureitteinään ylittäessään suoaluetta ja ne toimivat suojapaikkoina myös muille eläimille.

Saarissa on lahoppuustoa, sekä maapuita että kolopuita joissa linnut pesivät. Ympäröivän suon kuivattaminen vaikuttaisi näiden arvokkaiden saarekkeiden pienilmastoon ja luonteeseen, saarekkeista tulisi kuivempia ja niiden monimuotoisuus mitä todennäköisimmin vähenisi. Turpeennostoalueen melu häiritsisi alueen hiljaisuuteen tottuneiden lintujen pesintää.

Kalasääksi on kelpuuttanut Pahkannevan asuinpaikakseen, sen pesäpuu on lähellä suunnitellun turvetuotantoalueen pohjoisosaa. Turpeennoston toteutuessa on kalasääksien pesimärauha menetetty.

2. Turpeen soveltuvuus energiantuotantoon

Geologian tutkimuslaitos on tutkinut Pahkannevan turvevarat vuonna 1984. Tutkimusten perusteella on todettu, että neva soveltuu heikosti turpeentuotantoon mm. alhaisen energiapitoisuuden vuoksi. Tästä voi tehdä päätelmän että tällaista turvetta poltettaessa ilmastovaikutukset ovat suhteellisesti suuremmat tuotettua energiamäärää kohti kuin energiapitoisemmilla turpeilla. Kun tiedetään turpeenpolton tuottavan pahemmat päästöt kuin kivihiilen, on käsittämätöntä että tällaisen suon ottamista turvetuotantoon edes harkitaan.

Lisäksi herää kysymys, että onko valtionyhtiö Vapon toiminta niin hyvin verovaroidella tuettua, että sen kannattaa ottaa käyttöön energiapitoisuudeltaan alhainen suo?

3. Vesistövaikutukset

Geologian tutkimuskeskus on todennut Pahkannevan myös vetiseksi ja sen vuoksi heikosti turvetuotantoon soveltuvaksi. Pahkannevaa jouduttaisiin kuivattamaan rajusti, mikä tarkoittaa melkoista rasitusta alapuoliselle vesistölle, lähinnä Iso Mustajärvi, jonne hakemuksen mukaan vedet johdettaisiin. Iso Mustajärvi vaikuttaa olevan jo ennestään turvetuotannon rasittama (s. 12, 6. kappale) ja Pahkannevan turvetuotanto rasittaisi sitä entisestään.

Iso Mustajärvestä kuivatusvedet kulkeutuvat edelleen Aurejärveen, joka sijaitsee Natura 2000 -alueella (FI0321008), jota Vapo Oy ei ole hakemuksessaan maininnut. Aurejärven ekologinen tila on arvioitu erinomaiseksi, mutta lisääntyvät happamat ja humuspitoiset kuivatusvedet voivat vaikuttaa merkittävästi niihin luontoarvoihin (vesisammalet ja -hyönteiset) joiden perusteella Aurejärvi on valittu Natura -alueeksi.

Vapon laatimassa vesistökuormitustarkastelussa käytetään keskimääräisiä arvoja sekä arvioita ja laskennallisia arvoja. Tällaisissa arvoinneissa ja keskiarvoistuksissa on se huono puoli, että todellisuus voi olla toinen; arviot toiminnan haitoista tulisi arvioida eksaktimmin. Turvetuotannon aiheuttamista vesistöhaitoista alkaa olla jo riittävästi näyttöä, hyvänä esimerkkinä mm. Saarijärven reitin ongelmat, joista on uutisoitu.

Kun turpeentuotannon seurauksena vesistöön kulkeutuu humusta ja kiintoainetta, se hitaasti painuu höttöiseksi kerrokseksi järven pohjalle ja sedimentoituu. Hajotessaan se kuluttaa happea ja kun happi loppuu, alkaa orgaanisesta aineksesta vapautua fosforia, jolloin järvi rehevöityy. Kun jo latvedet voivat huonosti, miten käykään alapuolisille vesistöille, viimekädessä Itämerelle?

Kun turvetuotannon kiintoainekuormituksen arviointiin on kehitetty täsmällinen laskentamalli (Svahnäck, 2007), tulisi sitä käyttää. Kaikkien etu olisi, jos turvetuotannon vesistöhaitat pystyttäisiin ennakoimaan tarkasti ja tarkoituksenmukaisin vesiensuojelumenetelmin osattaisiin ennaltaehkäistä ongelmat.

Nykyisin käytettävät pintavalutuskentät eivät pidätä rankkasateiden aikaisia kiintoaine- ja humuspäästöjä. Yli 90 % turvetuotantoalueen kiintoainepäästöistä syntyy juuri rankkasateiden aiheuttamina. Ne eivät näy velvoiteseurannoissa eivätkä muissakaan satunnaisissa näytteenotoissa.

Jotta todellisia kuormitusarvoja voitaisiin seurata, tulisi purkuojiin asentaa jatkuvatoimiset mittalaitteet.

4. Turpeen käyttöpaikat

Hakemuksesta ei täsmällisesti selviä minne energiaturvetta ollaan kuljettamassa; hakemuksen sivulla 13 mainitaan että käyttöpaikkoja ovat Jyväskylässä, Mäntässä ja Jämsänjokilaaksossa sijaitsevat voimalaitokset. Sivulla 18 mainitaan käyttöpaikoiksi Virrat ja Mänttä tai Parkano ja Tampere. Tiedetäänkö minne turvetta ollaan myymässä ja kuljettamassa?

5. Ympäristöselvitys

Vuonna 2004 laadittu ympäristöselvitys on vanhentunut ja puutteellinen. Kuten kartoittaja johdannossa itsekin mainitsee, ei täydelliseen kasvillisuuskartoitukseen ollut mahdollisuuksia ja lintumääräarvioinnit perustuvat vain yhden käyntikerran havaintoihin. Linnustokartoitus on tehty 23.6. joka on liian myöhäinen ajankohta saada luotettavaa tietoa alueen linnustosta. Riekkokartoitukset tulisi tehdä niiden soidinaikaan maaliskuussa.

Uhanalaisen luumittarin esiintyminen Pahkanevalla olisi edellyttänyt hyönteiskartoituksen tekoa.

Vuonna 2004 ei vielä ollut tehty arviointia luontotyyppien uhanalaisuudesta. Luontoselvityksen mukaan alueella on useita suotyyppisiä jotka on arvioitu silmälläpidettäviksi ja vaarantuneiksi, mutta Vapo Oy kertoo että alueelta ei löytynyt uhanalaisia luontotyyppisiä. Tämä on yhtiön puolelta tahallista harhaanjohtamista, sillä luontotyyppien uhanalisarviointi on valmistunut jo vuonna 2008. Kartoittajalla ei liioin ole ollut tietoa alueella pesää rakentaneesta kalasääksestä, joka sekin osoittaa että selvitys on vanhentunut.

6. Ilmastovaikutukset

Vapo Oy ei ole ympäristölupahakemuksessaan arvioinut turpeennoston ja turpeen polton ilmastovaikutuksia. Geologian tutkimuslaitoksen mukaan Pahkaneva on vetinen suo. Tutkimusten mukaan pahimmat kasvihuonepäästöt tulevat metsäojitusalueilta, joissa ojituksen myötä turvekerros alkaa kuivua ja maatua, jolloin siitä alkaa vapautumaan hapen vaikutuksesta hiilidioksidia. Saman logiikan mukaan kun suo kuivatetaan, siitä alkaa vapautua kasvihuonekaasuja. Tässä tapauksessa niitä vapautuisi vähintään vuoteen 2040 saakka, johon turvetuotannon on arvioitu jatkuvan.

Tämän lisäksi ilmastoa tulevat rasittaamaan turpeen poltosta aiheutuvat päästöt. Suomen energiankulutuksesta kuutisen prosenttia katetaan turpeenpoltolla, mutta hiilidioksidipäästöistä se aiheuttaa 20 %.

Vaikka metaani onkin voimakkaampi kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi, voinee silti helposti kuvitella kumpi aiheuttaa suuremmat ilmastovaikutukset; hitaasti märestä suosta vapautuva metaani vai kolmenkymmen vuoden turpeenkaivu ja -poltto. Koska edellä mainittu on kuitenkin arvailua, tulisi Vapo Oy:n selvittää turvetuotannon aikaiset päästöt ilmakehään luotettavasti.

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi ei turvetuotantolupaa Pahkanevalle tule myöntää ja Vapo Oy:n hakemus tulee hylätä.

Virroilla 21.10.2010

Sanna Söyrinki, varapuheenjohtaja

Katri Lavaste, sihteeri